

FLYTTRÄTTSRAPPORT

- EN SAMMANFATTNING

Vikten av flytträtt för den enskilde spararen

Frågan om flytträtt har diskuterats ända sedan de första avregleringarna av pensions- och försäkringsområdet trädde i kraft i slutet av 1980-talet. Danicas kunder har haft flytträtt i drygt tio år medan stora delar av branschen valt att inte introducera flytträtt. Vår erfarenhet är att flytträtten har fungerat bra, där den finns.

Att ställa krav på flytträtt har med tiden blivit mer relevant för den enskilde spararen. Särskilt i samband med avregleringar, nya skatteregler, nya premiebaserade pensionslösningar, en väsentligt mer rörlig arbetsmarknad, globalisering och en modernisering av finans- och kapitalmarknaderna.

Våren 2010 tillsatte regeringen den så kallade flytträttsutredningen med fokus på stärkande av den enskilde pensionsspararens rättigheter. Med denna rapport vill Danica ge perspektiv på diskussionen om flytträtt ur den enskilde spararens perspektiv.

Danicas tre huvudprinciper

Principen att "en modell passar alla" har spelat ut sin roll. En modell passar heller inte en och samme enskilde sparare genom hela livet. Vägval som karriär, boende och aktivt engagemang i sitt sparande varierar, men har över lag fått ökad betydelse. Allt detta ställer ännu större krav på ett flexibelt pensionssystem. Tre grundprinciper som vi anser att utredningen särskilt bör beakta – och som vi upplever har saknats tidigare – presenteras nedan.

1. Det är den enskildes kapital

Det är i grunden individen som ska bestämma över sitt kapital, pension är inget annat än en uppskjuten lön. Det är också en av anledningarna till varför det är just individens kapital vi diskuterar. I en ny pensionsvärld vilar pensionsutfallet, i både det allmänna systemet och i allt väsentligt även tjänstepensionssystemet, på den enskildes förmåga och ansvar. Samtidigt måste det finnas goda entrélösningar och ickevalsalternativ för dem som inte kan eller vill engagera sig i sitt pensionsval.

2. Den enskilde ska kunna optimera sitt pensionssparande

Utvecklingen på pensionsmarknaden har inneburit att många människor har fribrev, eget pensionssparande och pågående tjänstepensioner på olika ställen och i olika system. Denna företeelse ökar. Det är därför viktigt att skapa en modell för spararna som gör det möjligt att maximera utfallet. En förutsättning för en sådan modell är den enskildes rätt till att flytta och samla sitt sparande, för att på så sätt få en överblick och effektivitet i pensionsförvaltningen.

3. Det krävs effektivare produktutveckling, bättre rådgivning och rimliga prisnivåer

Pensionsmarknaden är krånglig, svårtillgänglig och hårt reglerad. Branschen har misslyckats, men kan bli bättre. Här fyller fri flytträtt en viktig funktion även om den inte utnyttjas. Bara det faktum att pensions- och försäkringsbolagen riskerar att tappa sina kunder, kan bidra till att förbättra produkter, service och priser. Nya lösningar kan möjliggöra sammanslagning av gamla fribrev, skapa nya utbetalningsmodeller, erbjuda livsstilsanpassat sparande och riskallokeringsmodeller. En effektivare bransch bidrar till att förbättra utfallet av den enskildes samlade pensionskapital.

Ett närsjukhus har de senaste sju åren vid tre tillfällen bytt huvudman, därmed har de anställda omfattats av tre olika avtalsområden, och i och med det tre olika pensionsavtal. Utan att byta arbetsplats, anställning eller arbetsbeskrivning, har de anställda tre olika pensionslösningar. Till detta kommer eventuella framtida inbetalningar och byten av anställning. Dessa olika pensionsförsäkringar kan inte flyttas ihop eller samordnas enligt dagens avtalsutformning.

Ett pensionssystem i utveckling

Flytträtten bör och kan införas i syfte att den enskilde spararen ska få ökad kontroll över sitt pensionskapital. Egentligen finns inga tekniska hinder mot ett införande av fri flytträtt. Men även om flytträtten är bra, är den inte alltid enkel.

I Sverige består pensionssystemet av den allmänna pensionen, tjänstepensionen och det privata pensionssparandet och det samlade pensionskapitalet uppgår till cirka 2 500 miljarder kronor.

Tjänstepensionsmarknaden är mycket fragmenterad och svår att överblicka. Komplexiteten har eskalerat på senare tid, samtidigt som rörligheten för människor på arbetsmarknaden har ökat väsentligt¹ och den enskilde kan över ett yrkesliv hamna i en situation där hon eller han har pensionskapital i många olika små poster. Dessutom bidrar utvecklingen till att fler försäkringsavtal hamnar i fribrev med äganderätten hos den gamla arbetsgivaren och dessa fribrev "äts upp" av fasta avgifter.

Även om vissa gemensamma nämnare har etablerats mellan de olika tjänstepensionsavtalen, så finns det väsentliga skillnader såsom tidpunkt för inträde, investering- och valmöjligheter, samordning med mera. Att förstå de olika systemen och hålla koll på sina olika pensionsdelar blir en allt viktigare och krävande aktivitet för den enskilde, något som i sig lett till ointresse och passivitet bland de enskilda spararna.

För att en flytt av pensionskapitalet i den premiebestämda tjänstepensionen ska kunna genomföras måste antingen det försäkringsbolag där den valbara delen av tjänstepensionen är placerad ge tillåtelse till flytt eller så måste det vara inskrivet i det kollektivavtal som spararen berörs av. Flytträtten är redan idag en naturlig del av många olika försäkrings- och pensionsystem och den efterfrågas av de enskilda spararna.

¹ Bl.a. enligt en undersökning genomförd av Unionen under våren 2011

Danicas förslag för att optimera införandet av flytträtt

A. En enkel och "bra" flytträtt

Vi föreslår att en fri flytträtt införs för alla, såväl individuella pensioner som tjänstepensioner i fribrev. Detta möjliggör en samslagning av en enskild sparares pensionsförsäkringar och det minskar de negativa effekterna av bland annat fasta avgifter.

Krav bör införas på automatisk avisering till den enskilde försäkringstagaren som har avtal som varit inaktiva de senaste tre åren. Effekten blir ett automatiskt initiativ från försäkringsbolaget, snarare än något för den enskilde att själv bevaka.

För fribrev med ett pensionskapital på upp till tre prisbasbelopp, föreslår vi att en fri och omedelbar flytträtt ska erbjudas till en angiven och lägsta möjliga flyttkostnad. I dagsläget finns en rätt till återköp² och denna bör kvarstå.

B. Kvalificerad rådgivning

Komplexiteten inom pensionssituationen för den enskilde innebär ett större inslag och behov av information, kunskap och rådgivning. För att undvika att flytträtten blir ett verktyg för säljdrivna "pensionsflyttar" baserad på dålig eller felaktig information föreslår vi att rådgivarnas roll och ansvar stärks.

Vi föreslår införandet av ett rådgivningsavdrag (RÅD-avdrag), där privatpersoner kan göra avdrag för rådgivningstjänster med villkor enligt ROT- och RUT-avdragen. En förutsättning ska vara att rådgivaren är en certifierad finansiell rådgivare och att denne inte får ersättning av ett försäkringsbolag för att genomföra pensionsflytt.

För att undvika att en flytt av pensionskapitalet upplevs som definitiv och skapa onödiga trösklar, föreslår vi ett införande av ångerrätt på samma sätt som inom andra områden (till exempel telefonförsäljning och konsumentköp) enligt gängse konsumentskydd även för flytt av pensionsförsäkringar.

C. Branschen som auktoritet och kvalitetssäkrare

Vi föreslår att branschen instiftar ett självständigt och genom branschen finansierat rådgivningsinstitut. Detta kan ske i

samarbete med Svenska försäkringsförmedlares förening (SFM). Rådgivningsinstitutet ska erbjuda vägledning, stöd och även möjlighet till omprövning av felaktiga flyttar.

Branschen bör utveckla en branschsed avseende flytträtt, som branschens aktörer förbinder sig att följa. Syftet är att säkerställa en enkel och tydlig flyttprocess och kan innefatta standardiserad dokumentation, fastställd maxtid för flytt och att flytt kan ske genom fullmakt. Vi föreslår att försäkringsbranschen utvecklar rutiner som liknar bankernas "Bankgemensamma rutiner för bankbyte".

D. Ta bort "tekniska hinder"

För att optimera den enskildes pensionskapital ska gamla tjänstepensioner kunna flyttas utan godkännande från den gamle arbetsgivaren. Detta kan ske genom en automatisk överföring av förfoganderätten av företagsägda pensionsförsäkringar till den enskilde så snart de träder i fribrev eller inte har haft inbetalningar av premier på en viss tid.

E. Utveckling av tjänstepensionsmarknadens funktionssätt

De olika avtalsområdenas parter bör utforma pensionslösningar som kommunicerar med varandra. De kollektivavtalssystem som finns måste medge att icke aktiva försäkringstagare och fribrev kan flytta med sitt kapital till den nya arbetsgivarens pensionssystem på ett enkelt och kostnadseffektivt sätt.

Vårt råd till förhandlingsparterna är att skyndsamt införa en avtalsöverskridande rätt, men inte en skyldighet, att flytta med sig sin pensionsförsäkringslösning från sitt gamla avtalsområde till sitt nya och fortsätta erhålla premier till denna lösning. De olika avtalsområdenas parter bör enas om vissa minimikrav avseende produkt, pris och andra eventuella grundkrav. Vissa kvantitativa regler avseende tid och pris för en flytt av tjänstepensionskapital till det system som ny arbetsgivare använder sig av bör utvecklas. Finansinspektionen skulle varje år kunna fastställa ett högsta pris för flytt.

² Om det tekniska återköpsvärdet (Trad Liv) eller fondvärdet (Fondförs) är under 30 procent av prisbasbeloppet. Om det tekniska återköpsvärdet (Trad Liv) eller fondvärdet (Fondförs) är under ett prisbasbelopp och ingen premie har betalats de senaste 10 åren, vidare får det inte finnas oåterkallelig förmånstagare insatt.

.....

Du hittar hela Danicas flytträttsrapport på vår hemsida www.danicapension.se

.....